

КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»

Видатний український історик і політик Михайло Грушевський

Методичний кейс до 160-річчя від дня народження

**Зоя Жеребкіна, завідувач бібліотеки,
Ганна Павлова, бібліотекар**

Михайло Сергійович Грушевський

(1866–1934) — неймовірна постать в історії України та українського народу, видатний історик, політичний діяч, Голова Української Центральної Ради, який сформував сучасну концепцію самостійної української історії.

**Була це людина великого масштабу, бистрого розуму,
надзвичайно широких розумових зацікавлень.**

Він мав подиву гідну ерудицію...

Працездатність мав колосальну.

**У розпалі революційних подій 1917 року писав книжки,
брошури, статті, склав кілька шкільних підручників.**

**Як голова Центральної Ради одночасно вів засідання,
керував дебатами і справляв коректу.**

Був людиною у повному значенні того слова.

Але мав одну органічну хибу: безмежне честолюбство.

Він звик володіти і наказувати,

і всі йому підпорядковувались,

бо він мав в очах людей авторитет,

придбаний його розумом і працею.

**Дмитро Дорошенко, український історик,
колишній Міністр закордонних справ України**

Життєпис

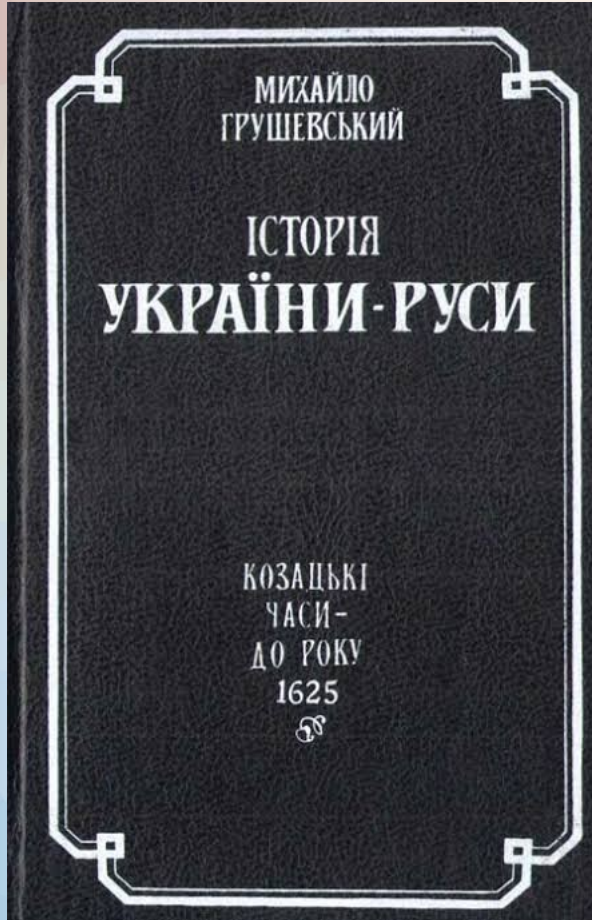
Сергій Федорович і Глафіра Захарівна Грушевські
з дітьми.

Зліва направо: Захар, Ганна, Федір, Михайло.

Народився майбутній історик
29 вересня 1866 року в м. Холм
(Люблінського воєводства, Польща)
у родині педагога-славіста.

Михайло згадував своїх батьків
як справжніх патріотів України, які зуміли
виховати та пробудити у своїх дітях
національне почуття.

Цікаві факти про Михайла Грушевського

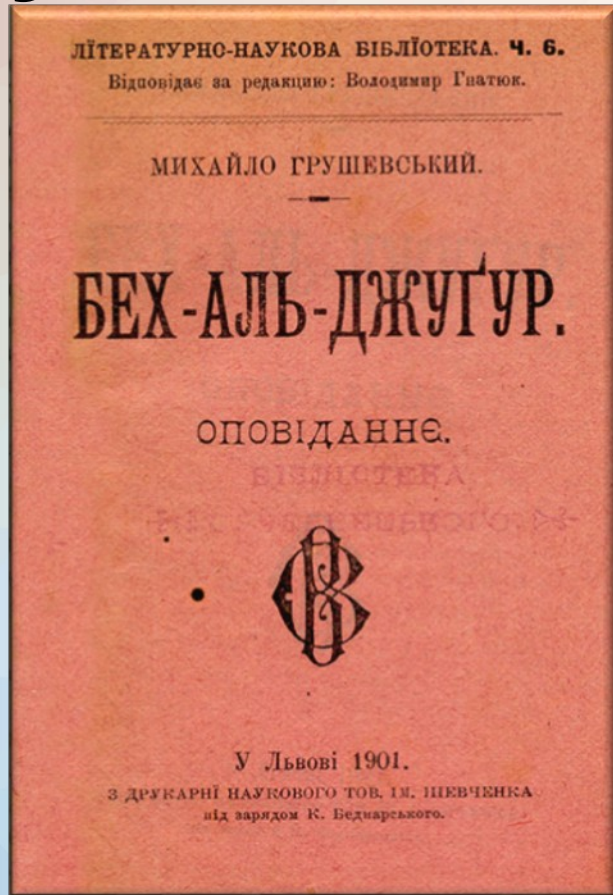
- *Рекордсмен науки*: написав майже 2 000 наукових праць.
Його головна робота «Історія України-Руси» налічує 10 томів.
Він створював її протягом 38 років.
- Останній, 10-й том його фундаментальної праці вийшов друком уже після смерті історика.
Виданням його займалася донька Катерина, яка також була відомою дослідницею.

Цікаві факти про Михайла Грушевського

- Дід Грушевського, який благословив свого онука на навчання в Києві, в університеті Святого Володимира, був за життя нагороджений двома орденами Святої Анни, бронзовим хрестом, орденом святого рівноапостольного Володимира. Йому було подаровано дворянство.

Цікаві факти про Михайла Грушевського

- У 14 років Михайло Грушевський із захопленням читав твори Миколи Костомарова, Пантелеймона Куліша, Михайла Максимовича.
- Під час навчання в гімназії Михайло написав свої перші оповідання, які надіслав до України відомому письменникові Іванові Нечую-Левицькому, котрий схвально їх оцінив.
- 1885 року майбутній історик, за підтримки Нечуя-Левицького, опублікував свої оповідання «Бех-аль-Джугур» і «Бідна дівчина».

Цікаві факти про Михайла Грушевського

- У Київському університеті Михайло Грушевський розпочав наукову працю під керівництвом Володимира Антоновича.

За цей час він написав чимало невеликих історичних есе, зокрема статтю «Южнорусские господарские замки в половине XVI века» (1890), що була опублікована в різних газетах і журналах.

На третьому курсі Грушевський написав наукову роботу «История Киевской земли от смерти Ярослава до конца XIV века», яку 1891 року було відзначено золотою медаллю.

Цікаві факти про Михайла Грушевського

- Наприкінці свого університетського навчання *Грушевський* долучився до українського руху.

Володимир Антонович увів його до складу київської «*Громади*», таємної організації, що згуртувала довкола себе справжніх патріотів України.

У межах громадської діяльності *Михайло Грушевський* опікувався українським гуртком у Київській духовній семінарії.

Удома в нього часто відбувалися таємні сходи́ни семінаристів.

Цікаві факти про Михайла Грушевського

- Працюючи професором *Львівського університету* (1894 – 1914), *Грушевський* розпочав активну науково-організаційну діяльність у Науковому товаристві імені Т. Шевченка (НТШ), з яким почав співпрацювати ще в 1892 році. У 1897 – 1913 роках – голова НТШ.
- Очолив Історико-філософську секцію *Наукового товариства* імені Т. Шевченка, створив і очолив *Археографічну комісію*.

Цікаві факти про Михайла Грушевського

Коломийський ліцей

«Коломийська гімназія імені Михайла Грушевського»

- М. С. Грушевський створив власну наукову школу.

Її представники: Василь Гарасимчук, Іван Джиджора, Мирон Кордуба, Іван Кревецький, Іван Крип'якевич, Омелян Терлецький, Степан Томашівський.

- За заповітом батька Михайло Грушевський у 1904 році власним коштом відкрив приватну вчительську семінарію в місті Коломия.

Цікаві факти про Михайла Грушевського

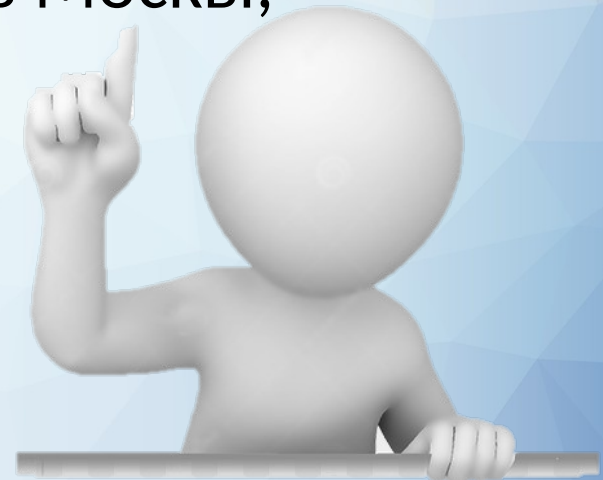
- **Міф про президентство:** за радянських часів і на початку незалежності виник міф, ніби **Михайло Грушевський** був «першим президентом України».

Насправді такої посади в УНР не було.

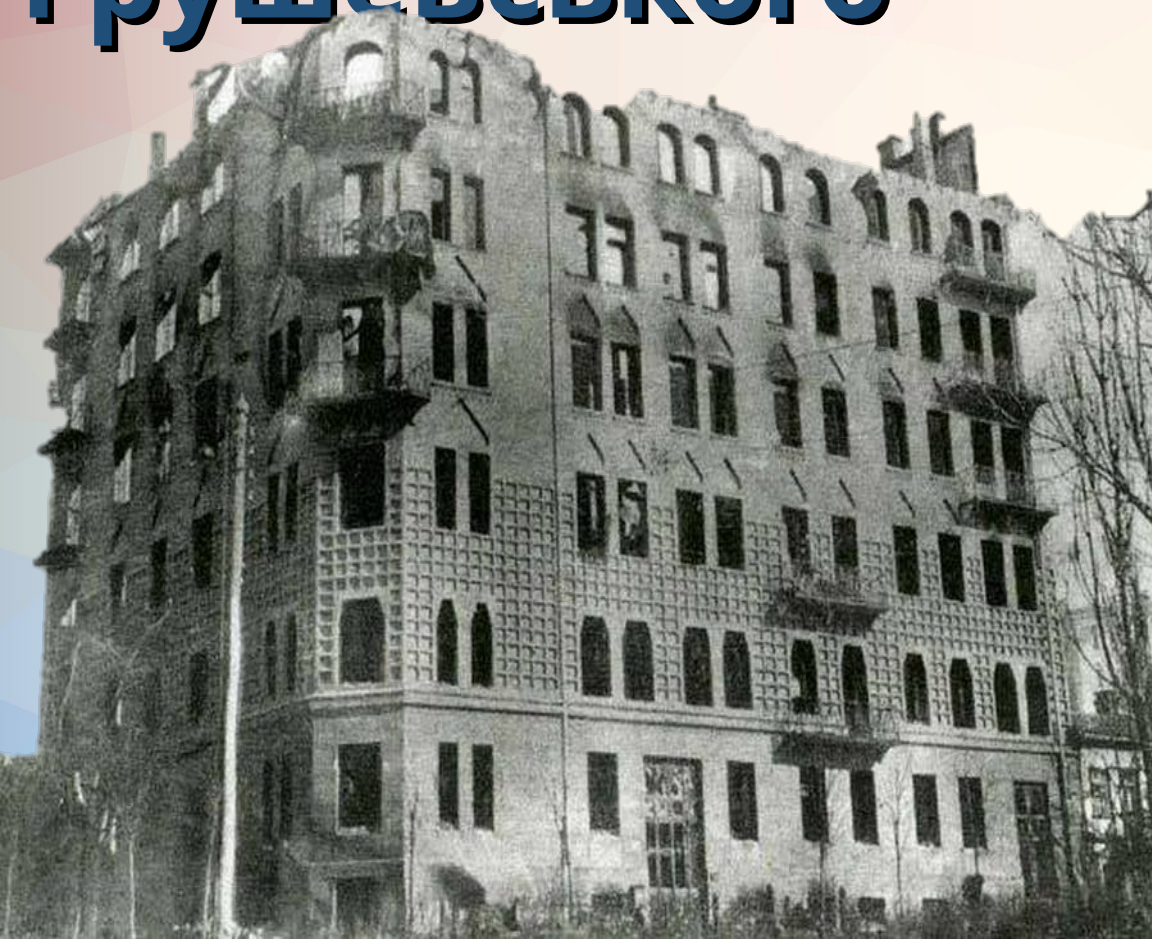
Він обіймав посаду *Голови Центральної Ради*.

- **Вибраний заочно:** у березні 1917 року *Центральна Рада* вибрала його своїм керівником без його відома.

У цей момент **М. Грушевський** перебував на засланні в Москві, але негайно повернувся до Києва.

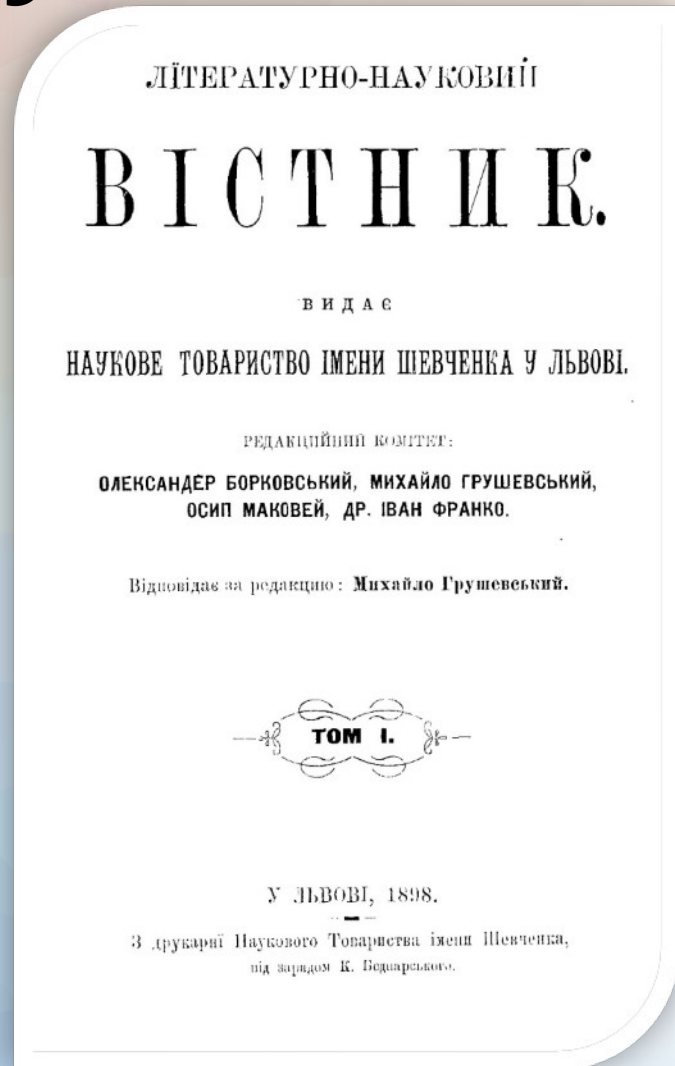
Цікаві факти про Михайла Грушевського

Зруйнований будинок
Михайла Грушевського у Києві (1918)

- **Напади імперської влади**
Майже від початку свого наукового та літературного шляху
Михайло Грушевський піддавався нападкам російської влади.
- Так, під час штурму *Києва* в 1918 р. більшовики цілеспрямовано знищили фамільний маєток *Грушевських* на вулиці *Паньківській, 9*.
Упродовж кількох годин бронепотяг обстрілював дім. Солдати під керівництвом *Андрія Полупанова* знищили майно, рукописи, деякі праці *М. Грушевського* та його батька, а також велику бібліотеку.

Цікаві факти про Михайла Грушевського

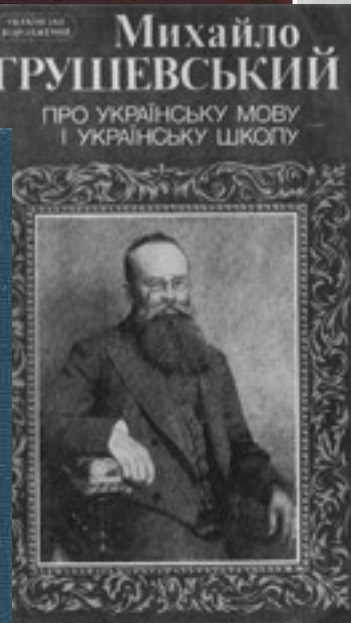
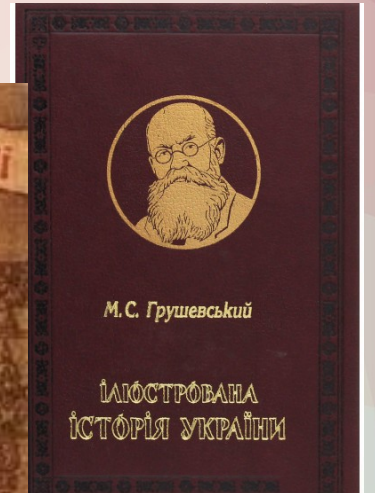

- *М. С. Грушевський* був різким критиком Російської імперії та російського імперіалізму й колоніалізму. Це він ужив термін «*тюрма народів*».
- **Шалений темп:** історик спав лише по 4 години на добу, а весь інший час присвячував науці та роботі.
- Для розвитку української літератури *Михайло Грушевський* разом з Іваном Франком заснували і видавали «*Літературно-науковий вісник*».

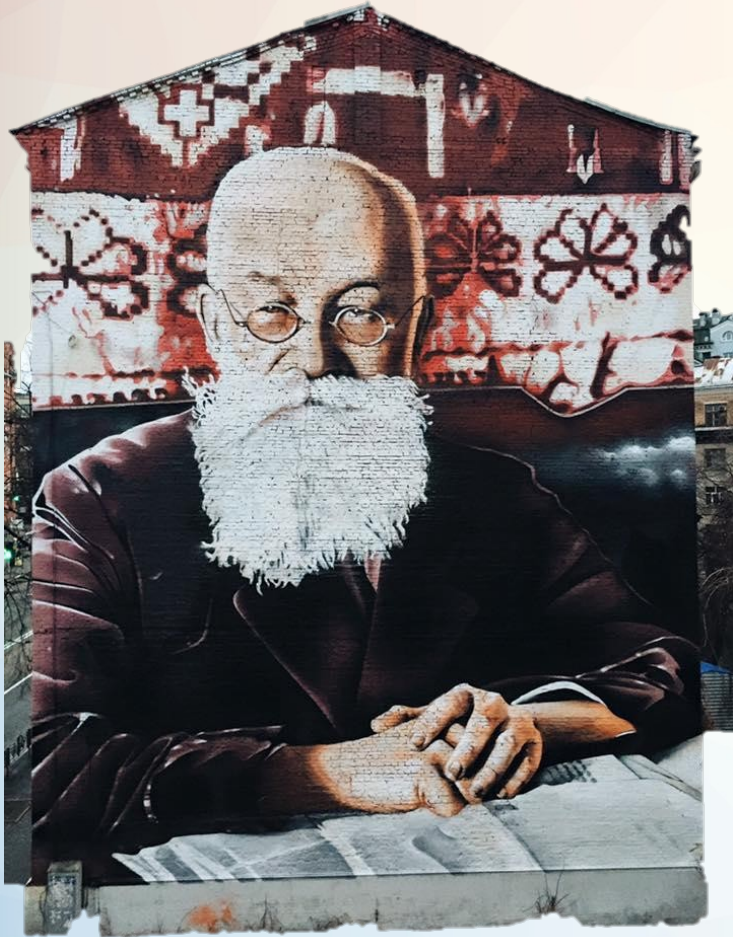
Цікаві факти про Михайла Грушевського

- Також М. Грушевський є автором підручників і методичних посібників із викладання історії України в школі: «Ілюстрована історія України», «Про старі часи на Україні. Для першого початку»; «Про українську мову і українську школу», «Історії української літератури» (у 5 томах).

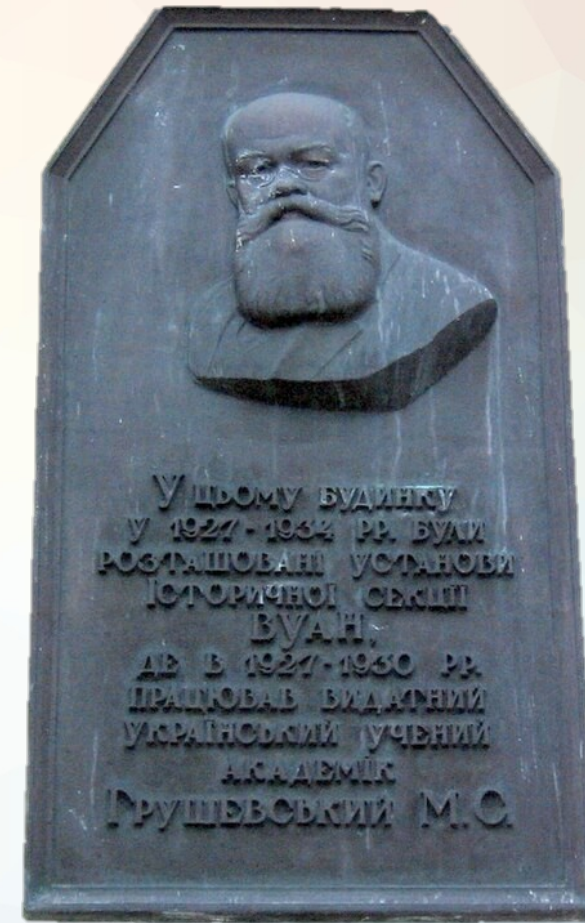
- Шляхетність.** Попри свій авторитет і високі посади, М. С. Грушевський був напрочуд ввічливим. Особливо це проглядалось у його викладацькій діяльності. Так, до всіх студентів він звертався лише «**пане-товаришу**» та на «**Ви**».

Вшанування пам'яті

Стінопис із найбільшим у світі портретом
Михайла Грушевського (Київ)

Меморіальна дошка на будинку
на вул. Володимирській (Київ)

Вшанування пам'яті

Пам'ятник у Львові

Погруддя у м. Шептицький
(Львівська область)

Вшанування пам'яті

Меморіальна дошка у Празі (Чехія)

Меморіальна дошка у Відні (Австрія)

Вшанування пам'яті

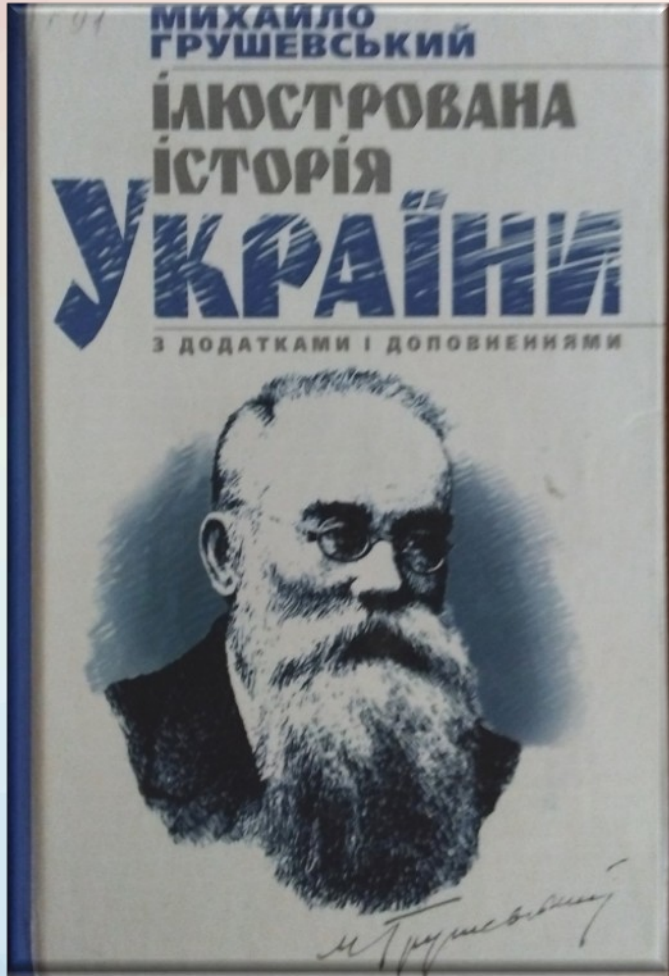

50-гривневі банкноти всіх поколінь традиційно містять на аверсі графічний портрет *Михайла Грушевського* — українського історика, громадського та політичного діяча, Голови Центральної Ради УНР

Методичний кейс

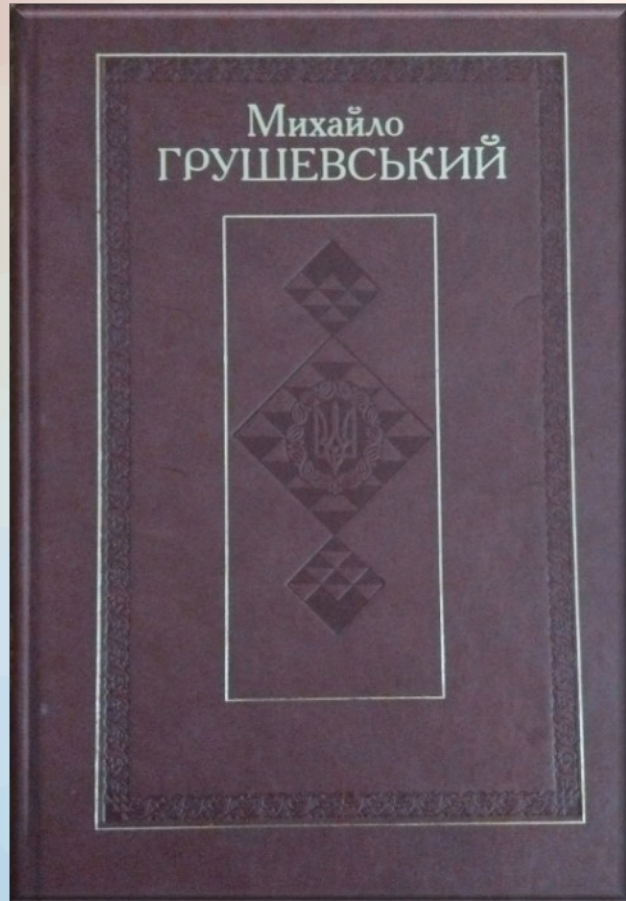
Із фонду бібліотеки ХАНО

Видання в цілому зображує становлення та розвиток народу, економіки, культури й державності України, яка ніколи не вдавалась до експансії, а постійно вела визвольні війни, захищаючи сусідні країни від турецько-татарської навали.

Грушевський М. Ілюстрована історія України з додатками та доповненнями /
М. Грушевський ; укладачі: Й. Й. Брояк, В. Ф. Верстюк. — Д. : ТОВ ВКФ «БАО», 2008. — 736 с. : іл.

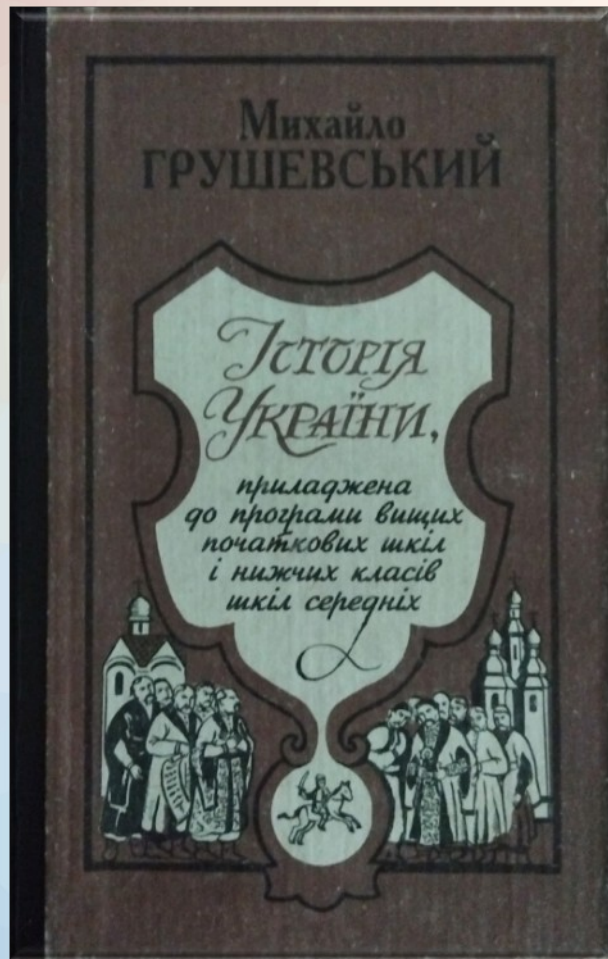
Із фонду бібліотеки ХАНО

У цьому томі вміщено статті Михайла Грушевського історіософського характеру, які визначали напрям і діяльність національно-визвольного руху наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст., а також публіцистику вченого 1894 – 1907 років, що друкувалася переважно в журналі «Літературно-науковий вісник».

Грушевський М. Твори у 50 т. Т. 1 / М. Грушевський ; редкол.: Сохань П., Дашкевич Я., Гирич І. та ін. Голов. ред. Сохань П. — Львів : Світ, 2002. — 592 с.

Із фонду бібліотеки ХАНО

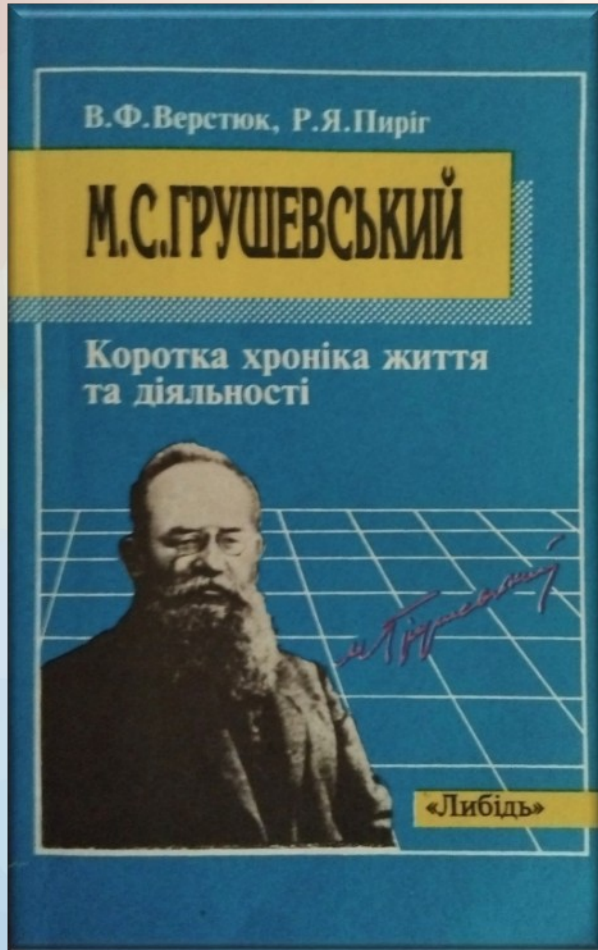

Книга є ретельно відредагованим і, за словами автора, *приладженим* для учнів і початківців виданням «Ілюстровані історії України».

Вона повністю відповідає концепції вченого, в основу якої покладено не діяння князів і царів, а суспільно-політичний лад, культуру, етнографію, правові засади — усе те, що створює долю народу.

Грушевський М. Історія України, приладжена до програми вищих початкових шкіл і нижчих класів шкіл середніх / М. Грушеівський; редактор: Фірак О. І. — К. : Вид. Дім «KM Academia», 1994. — 256 с.

Із фонду бібліотеки ХАНО

У книзі простежено життєвий шлях видатного українського політика, вченого історика М. С. Грушевського.

Відтворено найрізноманітніші факти його наукової, громадської та державно-політичної діяльності, пов'язані насамперед з українським національно-визвольним рухом, діяльністю Центральної Ради.

Верстюк В. Ф. М. С. Грушевський: коротка хроніка життя та діяльності / В. Ф. Верстюк, Р. Я. Пиріг. — К. : Либідь, 1996. — 144 с.

Із фонду бібліотеки ХАНО

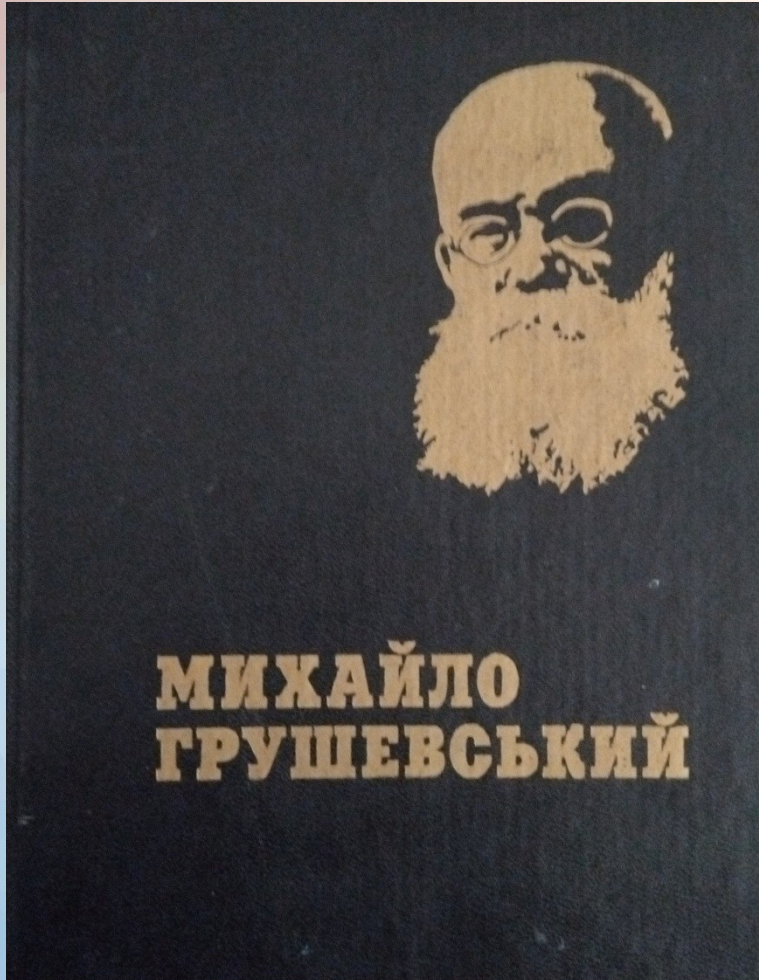

Ця книга – перша синтетична праця видатного українського вченого, написана ще на студентській лаві.

У ній на широкому джерельному матеріалі М. Грушевський висвітлює політичну історію Київської землі, її економіку, культуру та релігію.

Грушевський М. С. Нарис історії Київської землі від смерті Ярослава до кінця XIV сторіччя / М. С. Грушевський. — К. : Наукова думка, 1991. — 560 с.

Із фонду бібліотеки ХАНО

Фотодокументальна розповідь про великого літописця, будівничого нової України, який своєю діяльністю та творчістю заклав фундамент національно-культурного, інтелектуального, державного відродження української нації у ХХ столітті, створив цілу епоху у вітчизняній і світовій історії.

Відеоконтент

- Видатні особистості в історії України. Михайло Грушевський. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=vD4-9yFbaEU>
- Відкрив світові справжню Україну, за що дорого заплатив: Михайло Грушевський. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=9HM4bEpmWzU>
- Історичні праці Михайла Грушевського. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=i6y_sduj5q4
- Михайло Грушевський: відомі та невідомі сторінки життя. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=NgCkl1yNuul>
- Михайло Грушевський: політик, історик, сім'янин // 10 запитань історика. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=3Oid4EfSeSk>
- Між ідеалом та реальністю: Михайло Грушевський та його роль у формуванні України. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=KMQpoZN69xw>
- Таємниці великих українців. Михайло Грушевський. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=A5O9RrEka2I>
- Українська державна символіка і М. Грушевський. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=Asso4d_ekeA
- Чи був Михайло Грушевський першим президентом України? – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=f_uaranVZdg
- Яким Грушевський був насправді? Реальна історія з Акімом Галімовим. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=8DChjQAVy_s

Тематичні матеріали

- Тематичні збірки Михайла Грушевського
- Виховний захід «М. Грушевський – історик, політик, державотворець»
- Сценарій навчально-виховного заходу на тему «Фундатор відродження української держави»
- Виховна година «М. С. Грушевський – дослідник і творець історії в ідродження України ХХ століття»

Використані джерела

- **Грушевський Михайло Сергійович.** – Режим доступу:
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%80%D1%83%D1%88%D0%B5%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%BE_%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%B3%D1%96%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87
- **Літописець української історії. Михайло Грушевський :** методичні рекомендації Українського інституту національної пам'яті для загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів до 150-річчя від дня народження Михайла Грушевського. – Режим доступу:
<https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/vchytelyam/metodychni-rekomendaciyi/litopysec-ukrayinskoyi-istoriyi-myhaylo-grushevskyy>
- **Михайло Грушевський: цікаві факти.** – Режим доступу:
<https://dovidka.biz.ua/mihaylo-grushevskiy-tsikavi-fakti>
- **Слота Х. 10 цікавих фактів про Михайла Грушевського / Христина Слота.** – Режим доступу: <https://ternograd.te.ua/2022/04/10/10-tsikavykh-faktiv-pro-mykhaila-hrushevskoho/>

Відвідайте сайт Харківської академії неперервної освіти

<http://edu-post-diploma.kharkov.ua/>

Із метою інформаційно-методичної підтримки педагогічних і бібліотечних працівників Харківщини на сайті створено розділ «Бібліотека», який поділяється на підрозділи: *Видання Академії, Підручники та Шкільні бібліотеки*.

У цих підрозділах можна знайти інформацію:

- про надходження підручників до області;
- рекомендації щодо відбору підручників;
- кейси матеріалів методичних вебсемінарів, які розкривають систему роботи шкільних бібліотек в умовах дистанційного навчання та воєнного стану;
- щомісячні Календарі знаменних і пам'ятних дат;
- буктрейлери, презентації, слайд-шоу до знаменних дат і подій тощо.

Підписуйтесь на YouTube-канал бібліотеки Харківської академії неперервної освіти

Шукаєте натхнення чи нові ідеї для шкільної бібліотеки?

YouTube-канал *бібліотеки Харківської академії неперервної освіти* —

простір, де досвід перетворюється на відеоформат.

Що ви знайдете на каналі:

✓ буктрейлери, слайд-шоу, презентації, віртуальні виставки
до знаменних дат і подій, багато корисних і цікавих матеріалів.

Підписуйтесь, щоб не пропустити актуальні оновлення для Вашого професійного портфоліо!

<https://www.youtube.com/channel/Uctl32PsIt90H0bYwdY-T8rw>

Дякуємо за увагу!

